

Наредба за устройството и правилата за дейността на клиринговата къща

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) С тази наредба се определят устройството и дейността на клиринговата къща за гарантиране на задълженията на страните по сключените фючърсни и опционни сделки на стокова борса, както и надзорът върху нея.

(2) С наредбата се определят и изискванията към членовете на клиринговата къща, както и условията и редът за формиране на гаранционен фонд за гарантиране на плащания по срочните борсови сделки и неговата дейност.

(3) Клиринговата къща осъществява функциите си чрез система за финансов контрол регламентирана в чл. 26а, ал. 6, т. 2 от ЗСБТ, включваща в себе си система за клиринг на паричните задължения на страните по сключени на стокова борса фючърсни и опционни сделки.

Чл. 2. (1) Клиринговата къща осъществява по занятие клирингови дейности, свързани с осигуряване на гаранционни механизми за приключване на фючърсни и опционни сделки, сключени на стоковата борса.

(2) Клирингови дейности са:

1. поддържане на данни за сключените сделки чрез откриване и водене на индивидуални партии на членовете на клиринговата къща и техните клиенти;

2. изчисляване на нетните позиции на членовете на клиринговата къща, техните клиенти и други институции във връзка с борсови сделки;

3. проверка на сключени борсови сделки чрез сравняване на информацията, получена от лицата, чрез които е сключена сделката и от мястото, на което е сключена сделката;

4. откриване, закриване на позиции, възникнали в резултат на борсови сделки и подаване на нареждания и извършване на плащания във връзка с борсови сделки;

5. установяване на размера на паричните и непарични задължения, произтичащи от сключените сделки;

6. обработване на нареждания за превод на парични средства и подаване на необходимата информация до съответните системи, осигуряващи окончателност на паричния сетълмент на сделките;

7. предоставяне на други, предвидени в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща услуги, свързани с дейностите по т. 1-6.

(3) Клиринговата къща осигурява функциониране на система за извършване на дейностите по ал. 2, гарантираща надеждност и сигурност при водене и съхраняване на информацията, както и прозрачност на предлаганите услуги.

Чл. 3. Държавната комисия по стоковите борси и тържищата, наричана по-нататък „комисията“, издава лиценз за извършване на дейност като клирингова къща, по реда на Закона за стоковите борси и тържищата (ЗСБТ).

Глава втора

УСТРОЙСТВО НА КЛИРИНГОВАТА КЪЩА

Раздел I

Общи положения

Чл. 4. (1) Клиринговата къща е акционерно дружество с едностепенна система на управление.

(2) Клиринговата къща издава само поименни акции с право на един глас и трябва да има изцяло внесен капитал в размер най-малко 500 000 лв.

(3) Клиринговата къща не може да:

1. издава привилегирани акции;
2. извършва търговски сделки, освен ако това е необходимо за осъществяване на дейността ѝ;

3. формира печалба и да разпределя дивиденди;

4. дава заеми или да дава обезпечения на трети лица;

5. издава облигации;

6. получава заеми при условия по-неблагоприятни от пазарните за страната.

(4) Клиринговата къща определя съществените рискове за надлежното ѝ функциониране, като прилага процедури за тяхното управление и взема мерки за ограничаването им.

(5) Функционирането и операционните процедури на клиринговата къща, както и условията и реда за приемане на членове и прекратяване на членството в клиринговата къща, се уреждат с правилник за устройството и дейността ѝ.

Раздел II

Управление

Чл. 5. (1) Клиринговата къща се управлява от съвет на директорите.

(2) Членовете на съвета на директорите трябва да:

1. имат постоянно местопребиваване в страната, когато са овластени да представляват клиринговата къща;

2. притежават квалификация и професионален опит в сферата на осъществяваните от клиринговата къща дейности, както и висше образование в областта на икономиката, правото, финансите, банковото дело или информатиката;

3. не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер;
4. не са били членове на управителен или контролен орган или неограничено отговорни съдружници в дружество, прекратено поради несъстоятелност, ако са останали неудовлетворени кредитори;
5. не са свързани лица по смисъла на § 2, т. 5 от Допълнителните разпоредби на Закона за стоковите борси и тържищата;
6. не са лишени от правото да заемат материалноотговорна длъжност.

(3) Изискванията по ал. 2 се отнасят и за физическите лица, които представляват юридически лица - членове на съвета на директорите на клиринговата къща, както и за други лица, оправомощени да управляват и представляват клиринговата къща.

Чл. 6. Съветът на директорите на клиринговата къща:

1. приема правилник за устройството и дейността на клиринговата къща;
2. приема и изключва членове на клиринговата къща;
3. организира и контролира плащанията по сключените сделки;
4. налага санкции на членовете при условия и по ред, предвидени в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща;
5. приема оперативни правила и процедури за извършване на клиринговите дейности във връзка с фючърсната и опционната търговия;
6. упражнява други правомощия, които са му предоставени съгласно закона, тази наредба, устава и правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

Чл. 7. За неуредените от ЗСБТ и тази наредба случаи се прилагат разпоредбите на Търговския закон.

Раздел III

Членство в клиринговата къща

Чл. 8. (1) Членове на клиринговата къща могат да бъдат:

1. акционери и членове на стоковите борси;
2. кредитни и финансови институции;
3. стокови борси и пазарни оператори на други регулирани места за търговия;
5. депозитарни и клирингови институции.

(2) Не по-малко от 50 на сто от членовете на клиринговата къща са членове и акционери на борсата.

(3) Никой от членовете на клиринговата къща не може да ползва предимство пред останалите членове при осъществяването на дейността на клиринговата къща.

(4) Отношенията между клиринговата къща и нейните членове се уреждат с договор за членство.

(5) Клиринговите членове:

1. сключват договор с клиринговата къща за уреждане на отношенията с нея във връзка с фючърсната и опционната търговия;

2. поемат задължения за спазване на всички клирингови правила, предвидени в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща;

3. обслужват членовете на стоковата борса, които не са клирингови членове, при сключване на фючърсни и опционни сделки, като за целта сключват договори за осъществяване на фючърсна и опционна търговия от свое име за сметка на съответния борсов член.

(6) Условието и редът за приемане на нови членове и за тяхното временно или окончателно изключване, както и видовете членство се уреждат в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

Чл. 9. (1) Членовете на клиринговата къща трябва да разполагат с достатъчно налични собствени средства, необходими за осъществяване на дейността им.

(2) Членовете на клиринговата къща следва да отговарят на определените в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща изисквания за минимален размер, структура и съотношение на капитала с балансовите им активи и пасиви, както и за наличие на минималния размер на ликвидни средства, необходими за резерви срещу пазарните и други рискове, пряко свързани с тяхната дейност.

(3) Изискванията по ал. 2 се определят в зависимост от вида на членството.

4) Членовете на клиринговата къща отговарят за учредяването и поддържането на необходимите обезпечения съгласно правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

(5) Наличните собствени средства по ал. 1 трябва по всяко време да са равни на минималния размер, определен съгласно правилника за устройството и дейността на клиринговата къща за обезпечаване на гарантираните борсови сделки.

Глава трета

ДЕЙНОСТ НА КЛИРИНГОВАТА КЪЩА

Раздел I

Общи положения

Чл. 10. (1) Клиринговата къща извършва дейността си в съответствие с изискванията на ЗСБТ, на тази наредба и на правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

(2) Условието и редът за извършването на услуги, подробните правила за електронен обмен на информация и обработване на нареждания за платежни операции, както и условията и редът за предоставяне на информация за предлаганите услуги се уреждат в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

(3) В правилника по ал. 2 се включват и:

1. правила за управление на рисковете, свързани с дейността на клиринговата къща;

2. правила на системата за финансов контрол, която да осигурява:
- а) спазването на изискванията за капиталова адекватност на клиринговите членове съгласно тази наредба;
  - б) контрол на паричните маржин депозити;
  - в) контрол на точното изпълнение на сделките;
  - г) опазване на тайната относно стоковите позиции;
3. правилата за работа на системата за клиринг, включително:
- а) условия за електронен трансфер на плащанията;
  - б) правила за събиране и плащане на маржин депозитите според стойността на откритите позиции и изравняването им при промяна на пазарните цени;
  - в) правила за поддържане на електронен регистър за гарантираните борсови сделки.

(4) Клиринговата къща трябва по всяко време да разполага с финансови ресурси, необходими за гарантиране на надлежното ѝ функциониране.

(5) Клиринговата къща трябва да съхранява отделно своите парични средства и други активи от тези на участниците в системата за клиринг.

Чл. 11. (1) При извършване на дейността си клиринговата къща осъществява връзка с членовете си, стоковите борси, други клирингови къщи, депозитарни институции и платежни системи, чрез които се извършват плащания по сделките, посредством електронен обмен на данни.

(2) В правилника за устройството и дейността на клиринговата къща се уреждат условията и редът за осъществяване на електронния обмен на данни по ал. 1, както и други начини за обмен на данни.

(3) Клиринговата къща поддържа електронна връзка със Системата за брутен сетълмент в реално време (RINGS) за предаване на нареждания за превод по определен от Българската народна банка електронен формат.

(4) Клиринговата къща поддържа база данни за всички операции, извършени чрез управляваната от нея система за електронен трансфер на плащания.

(5) Клиринговата къща предоставя услуги само чрез своите членове, освен ако не е предвидено друго в закон, тази наредба или правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

Раздел II

Клиринг на борсови сделки

Чл. 12. (1) Сключените на стокова борса фючърсни и опционни сделки се регистрират за извършване на клиринг в клиринговата къща въз основа на информация, подадена от участниците в системата за клиринг - съответната стокова борса и/или член на клиринговата къща, за текущия търговски ден.

(2) Информацията по ал.1 включва данни за сделката, определени в правилника за

устройството и дейността на клиринговата къща.

(3) Информацията по ал.1 се подава от стоковата борса и/или член на клиринговата къща в определен от клиринговата къща срок и електронен формат.

(4) Клиринговата къща потвърждава възможността сключената сделка да бъде приключена и възникналите от нея парични задължения да бъдат изпълнени след проверка за наличие на средства на съответните участници.

(5) В случай на недостиг на средства по сметката на съответния член на клиринговата къща, клиринговата къща предприема действия за покриване на съответните задължения чрез гаранционния фонд по чл. 26, ал. 3 от Закона за стоковите борси и тържищата по реда, определен в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

(6) Допълнителните изисквания към участниците в системата за клиринг относно управление на рискове, процедурите за депозиране и поддържане на обезпечения, създаването и обезпечаването на позиции, държани от участниците в системата за клиринг, включително за тяхна собствена сметка, относно управлението на средствата на клиринговата къща, процедурите, които се прилагат в случай на неизпълнение от страна на участниците в системата за клиринг, се определят с правилника за дейността на клиринговата къща.

Чл. 13. (1) За целите на извършване на дейността си клиринговата къща води индивидуални партии на клиринговите членове и техните клиенти.

(2) Индивидуалните партии съдържат данни за съответните лица и техните позиции, определени в правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

Чл. 14. Правилата за работа на системата за клиринг по чл. 17, ал. 1 съдържат:

1. начина на подаване, формата и структурата на нарежданията за електронен трансфер на плащания;

2. принципите на действие на системата за клиринг, връзките с платежната система, взаимодействие със стоковата борса;

3. периода от време, в който системата за клиринг приема информация;

4. потенциални финансови, операционни и технически рискове за участниците в системата, както и мерките за управление на тези рискове;

5. правилата и техническите способности за защита на информацията срещу неправомерен достъп или употреба;

6. правилата за извършване на дейност при извънредни ситуации.

Чл. 15. (1) Клиринговата къща извършва клиринг на сключените сделки:

1. при наличие на надлежно подадена информация за съответната сделка и достатъчно средства на участниците в системата за клиринг;

2. когато не съществуват нормативно установени забрани или ограничения.

(2) Клиринговата къща незабавно уведомява участниците в системата за клиринг чрез които е подадена информация за сделката, в случай че не са изпълнени условията по ал.1 и сделката не може да бъде регистрирана за клиринг.

(3) Клиринговата къща не отговаря за вреди, свързани с осъществяването от нея дейност, причинени в резултат на непълна, невярна или неточна информация, предоставена от нейните членове или други участници в системата за клиринг.

(4) Клиринговата къща не е страна по правоотношенията между членове на клиринговата къща и техни клиенти или трети лица.

Раздел III

Средства за осигуряване на надеждното функциониране на клиринговата къща.

Професионална тайна

Чл. 16. (1) Клиринговата къща прилага процедури и мерки, и изгражда, и поддържа вътрешна организация за осигуряване изпълнението на дейностите по чл. 2.

(2) За изпълнението на дейностите по чл. 2, клиринговата къща:

1. своевременно установява, оценява и ефективно управлява рисковете, на които е изложена дейността;

2. организира управлението на техническите операции, свързани с осъществяването дейност, по начин, който осигурява надеждност, ефективен контрол и защита на техническото оборудване и информационните системи и предотвратяване на риска от срив в системата;

3. води надлежна счетоводна отчетност и съхранява цялата информация за извършените дейности;

4. поддържа информационна система, която отговаря на изискванията и политиката за мрежова и информационна сигурност, осигурява защита срещу неправомерен или случаен достъп, промяна или унищожаване на съхраняваните данни.

(3) Клиринговата къща разполага с квалифициран персонал, материално, техническо и програмно осигуряване, необходими за сигурно и ефективно извършване на нейната дейност.

(4) Служителите от персонала, които са пряко отговорни за осигуряване на основните дейности на клиринговата къща следва да имат висше образование в областта на икономиката, правото, финансите, банковото дело, информатиката или друга подходяща специалност с оглед на осъществяване на съответните функции, и стаж по специалността не по-малко от 5 години.

(5) Техническото и програмното осигуряване на клиринговата къща обезпечава поддържане на информационна система, чрез която се изпълняват функциите по клиринг на борсови сделки по чл. 17. Клиринговата къща прилага процедури за работа в извънредна ситуация, които се изпълняват в съответствие с внедрена система за управление на информационна сигурност по стандарт ISO 27001:2005.

(6) Помещенията, в които клиринговата къща осъществява дейност трябва да отговарят на изискванията за противопожарна безопасност, както и да осигуряват достатъчна степен на защита от неправомерен достъп, природни бедствия, кражби,

повреди или други извънредни обстоятелства.

Чл. 17. (1) Системата за клиринг на борсови сделки осигурява:

1. водене на записи по видове сделки за всеки клиент на клирингов член, включително и на обезпеченията по сделките;
2. съхраняване на данни за партидите на членовете на клиринговата къща;
3. преоценка на отворените позиции в реално време и/или при приключване на търговската сесия;
4. комуникация в реално време с клиринговите членове за отразяване на сключените сделки, обезпеченията, плащанията и извършения клиринг;
5. електронно изпращане на информация за границите по първоначалното и поддържащото изискване по маржин партиди;
6. навременно и точно обработване на нарежданията за превод на членовете на клиринговата къща във връзка с извършването на дейностите по чл. 2;
7. възможност за своевременно възстановяване на системата в случаи на повреда на базата данни или оборудването;
8. поддържане на база данни за цялата кореспонденция и съхранение на всички нареждания, запитвания и отговори във връзка с дейността на клиринговата къща.

(2) Клиринговата къща приема оперативни инструкции и процедури, и поддържа система за класиране на документите, които осигуряват дейността по ал. 1.

Чл. 18. (1) Членовете на съвета на директорите на клиринговата къща и всички лица, работещи за клиринговата къща, нямат право да разгласяват, освен ако не са оправомощени за това, нито да използват за своя облага или за облага на трети лица факти и обстоятелства, засягащи операциите по борсовите сделки, които са им станали известни при изпълнение на техните служебни и професионални задължения.

(2) Лицата по ал. 1 при встъпване в длъжност или започване на дейност в клиринговата къща подписват декларация за спазване на тайната по ал. 1.

(3) Алинея 1 се отнася и за случаите, в които посочените лица не са на служба или дейността им е преустановена.

Раздел IV

Гаранционен фонд

Чл. 19. (1) Към клиринговата къща се създава гаранционен фонд за гарантиране на борсовите сделки, който се управлява и осъществява дейност при условия и по ред, определени с правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

(2) Източници за набиране на средства за фонда са:

1. вноски от членовете на клиринговата къща;
2. други приходи, определени с правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

(3) Редът за набиране на средства и извършване на плащания от гаранционния

фонд се определят с правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

Чл. 20. (1) При условията на правилника за устройството и дейността на клиринговата къща, гаранционният фонд:

1. събира първоначална и текущи вноски от всеки един от участниците в системата за клиринг;

2. установява фактите и обстоятелствата, довели до забава в приключването на сделки;

3. използва паричните средства за покриване на задължения на неизправни участници.

(2) Клиринговите членове са длъжни да внасят редовно дължимите встъпителна и текущи вноски по съответните сметки на гаранционния фонд за поддържане на минималната гаранционна сума, определена с правилника за устройството и дейността на клиринговата къща.

Чл. 21. (1) Гаранционният фонд се управлява от Комитет по управление, който се определя с решение на съвета на директорите на клиринговата къща и включва представители на клиринговата къща, клиринговите членове и стоковата борса.

(2) Членовете на Комитета по управление трябва да имат висше образование в областта на икономиката, правото, финансите, банковото дело или информатиката и професионален опит от най-малко 5 години в областта на финансите, банковото дело или борсовата търговия.

(3) Членовете на Комитета по управление се избират за срок от 5 години и могат да бъдат преизбирани без ограничение.

(4) Комитетът по управление:

1. определя размера и организира събирането на първоначалните и текущите вноски във фонда на всеки един участник в системата за клиринг;

2. определя банката-депозитар, към която се извършват първоначалните и текущите вноски във фонда, както и критериите за избор на такава;

3. извършва на всяко тримесечие проверка за спазването на установените критерии от избраната банка-депозитар по т. 2 и ако е необходимо пристъпва към избор на нова банка-депозитар;

4. одобрява административен секретар на Комитета;

5. приема правила и дава инструкции за инвестиране на средствата на фонда;

6. организира използването на средствата от фонда за покриване на задълженията на неизправни участници в системата за клиринг;

7. упълномощава административния секретар да изготвя веднъж годишно отчет относно размера и структурата на активите на фонда, размера на натрупаните средства вследствие на направените вноски от всеки участник и използваните средства за покриване на задължения във връзка с борсови сделки.

(5) Комитетът за управление приема оперативни правила за организация на работа и методика за определяне на вноските във фонда.

Глава четвърта
НАДЗОР НА ДЕЙНОСТТА НА КЛИРИНГОВАТА КЪЩА

Чл. 22. Комисията упражнява надзор върху дейността на клиринговата къща при условията и по реда на ЗСБТ.

Чл. 23. (1) Клиринговата къща предоставя на комисията годишен отчет не по-късно от 31 март на следващата година, както и шестмесечен отчет не по-късно от 31 август на текущата година. Отчетът съдържа данни за дейността на клиринговата къща, за акционерния състав и членовете на клиринговата къща, както и необходимите счетоводни документи съгласно Закона за счетоводството и приложимите счетоводни стандарти.

(2) Клиринговата къща е длъжна при поискване да предостави на комисията други сведения и документи, свързани с нейната дейност.

(3) Отчетите, уведомленията и другата информация, която клиринговата къща предоставя на комисията или разкрива публично, не могат да съдържат неверни, подвеждащи или непълни данни.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. „Система за клиринг“ означава една или повече инфраструктури, свързани с тържната платформа, които могат да извършват клиринг, гарантиране, компенсирание, управление на обезпечение и сетълмент, и всякакви други услуги, извършвани от централен контрагент, достъпът до когото е пряк или косвен — чрез негови членове, които действат като посредници между своите клиенти и централния контрагент.

2. „Клиринг“ е взаимно прихващане на насрещните вземания по задължения на страните по регистрирана в клиринговата къща борсова сделка.

3. „Открита позиция“ е регистрирана в клиринговата къща борсова сделка, установяваща задължения за борсовите членове – страни по сделката, изпълнението на която се гарантира от клирингов член и се урежда от клиринговата къща чрез клиринг.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Наредбата се издава на основание чл. 26, ал. 2 от ЗСБТ.

§ 3. Комисията дава указания по прилагането на наредбата.